

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА
Розділ: ВІЙСЬКОВА ЕПІДЕМІОЛОГІЯ**

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: **Медицина**
Код компонента в освітній програмі: **ОК 21**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **5**
Семестр(и): **IX (осінній), X (весняний)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2028-2029**

Обсяг: **1 кредит ECTS (30 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **диференційований залік**
Пререквізити: знання з анатомії людини, медичної та біологічної фізики; медичних інформаційних технологій; біологічної та біоорганічної хімії, фізіології, патоморфологічних дисциплін, фармакології, мікробіології, вірусології та імунології

Кафедра/підрозділ: кафедра епідеміології, вул. Трінклера, 12, учбовий корпус Б, 3-й поверх

Керівник освітнього компонента: проф. д.мед.н **Чумаченко Тетяна Олександрівна**, email: to.chumachenko@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ: <https://distance.knmu.edu.ua/enrol/index.php?id=2993>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Розповсюдження інфекційних хвороб в людській популяції має свої закони. Для успішної боротьби з інфекційними хворобами необхідно розуміти закономірності та механізм розвитку епідемічного процесу в людській популяції та його особливості під час надзвичайних ситуацій. Будь яка надзвичайна ситуація впливає негативним чином на появу та розповсюдження інфекційних захворювань, ускладнює як проведення рутинних протиепідемічних та профілактичних заходів, так і тих, які вимагає поточна епідемічна ситуація.

В сучасних умовах в світі постійно відбуваються надзвичайні ситуації, під час яких окрім факторів самої надзвичайної ситуації, активізуються і природні та соціальні фактори епідемічного процесу, що призводить до підвищення рівня захворюваності та смертності населення, а організація і проведення своєчасних, у повному обсязі профілактичних та протиепідемічних заходів є викликом для системи охорони здоров'я населення України.

Окрім того, дана дисципліна дозволяє оцінювати наявність ризиків, пов'язаних також і зі збереженням здоров'я саме військових колективів, які виконують певну роботу та мають багато факторів нараження, які впливають на стан здоров'я та благополуччя саме цієї частки населення. **МЕТА КУРСУ:** викладання навчальної дисципліни «Військова епідеміологія» є формування системи базових знань з особливостей епідемічного процесу при надзвичайних ситуаціях та організація і проведення профілактичних та заходів контролю щодо попередження заносу, виникнення і поширення інфекційних захворювань серед населення та у військах.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

- Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки з позиції доказової медицини у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.
- Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
- Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
- Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
- Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
- Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
- Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у тому числі міжнародними, заснованими на принципах доказової медицини; у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
- Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.
- Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.
- Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

- Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.
- Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної профілактики інфекційних захворювань.
- Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
- Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.
- Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
- Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
- Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організовувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.
- Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума – як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (5 год.):

1. Військова епідеміологія, як складова превентивної медицини. Історія розвитку військової епідеміології. Військова епідеміологія, як наука, її роль і місце в ряді військово-медичних наук, перспективи розвитку.
2. Особливості епідемічного процесу в умовах надзвичайних ситуацій мирного часу та при веденні бойових дій. Поняття про біологічну зброю.
3. Принципи організації профілактичних та протиепідемічних заходів у військах. Протибіологічний захист військ.

Перелік тем практичних занять (10 год.):

1. Виявлення ризиків, аналіз, моніторинг та надання рекомендацій щодо оперативних загроз інфекційної етіології, які несуть територія, клімат, епідемічні, ендемічні захворювання, екологічні та техногенні особливості. Організація і зміст протиепідемічних заходів та заходів контролю щодо попередження заносу, виникнення і поширення інфекційних захворювань у військах та серед населення при надзвичайних ситуаціях мирного часу та під час війни.
  2. Організація і зміст санітарно-протиепідемічних заходів по локалізації та ліквідації епідемічного осередку у відповідності до інфекційних захворювань (ендемічні, екзотичні, емерджентні, ті, що мають міжнародне значення) та механізму передачі збудників у військах та серед населення при надзвичайних ситуаціях мирного часу та під час війни. Біологічна зброя. Захист в умовах використання біологічної зброї.
- Залік.

Перелік тем самостійної роботи студента (15 год.)

1. Військова епідеміологія, як складова превентивної медицини. Організація системи застосування протиепідемічних заходів, медичні сили та засоби. Історія розвитку військової

епідеміології. Військова епідеміологія, як наука, її роль і місце в ряді військово-медичних наук, перспективи розвитку. Чинники, що визначають розвиток епідемічного процесу у військах.

2.Виявлення ризиків, аналіз, моніторинг та надання рекомендацій щодо оперативних загроз інфекційної етіології, які несуть територія, клімат, епідемічні, ендемічні захворювання, екологічні та техногенні особливості, система спостереження за здоров'ям. Організація і зміст протиепідемічних заходів та заходів контролю щодо попередження заносу, виникнення і поширення інфекційних захворювань.

3.Впровадження системи епідеміологічного спостереження, збору даних та звітності. Політика імунізації, освіти і підготовки особового складу

4.Проведення лабораторних досліджень з метою визначення, нагляду та моніторингу потенційних факторів ризиків для здоров'я.

5.Організація і зміст санітарно-протиепідемічних заходів по локалізації та локалізації епідемічного осередку у відповідності до Стандарту НАТО. Захист в умовах використання біологічної зброї.

6.Підготовка до заліку

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів, метод стандартизованого пацієнта

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukczyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються протягом 24 год. Оцінки виставляються в електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Індивідуальні завдання (ІЗ) Індивідуальні завдання здобувача (далі – ІЗС) не є обов'язковим елементом, але при бажанні здобувача освіти може бути виконане і оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Підсумковий контроль. Умовою допуску до диференційованого заліку є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за диференційований залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). ОД = ЗНД + ІЗ + диференційований залік.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні на лекцію або практичне заняття більше ніж на 5 хвилин здобувач(ка) освіти може бути не допущений(на) до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем за для розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Військово-польова терапія : підручник [за ред. Г.В. Осьодло]. – Видання друге, відкореговане та доповнене. – К. : СПД Чалчинська Н.В., 2022. – 646 с.
2. Військова епідеміологія: навч. Посібник / Н.О. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 184 с.
3. Рекомендації Tactical Combat Casualty Care (Combat Medic Course, Combat Life Saver Course). Інтернет-доступ: <https://tccc.org.ua/>

Допоміжна

1. England NHS. Clinical guidelines for major incidents and mass casualty events. Version 2 September 2020. Інтернет-доступ: <https://www.england.nhs.uk/wp-content/uploads/2018/12/B0128-clinical-guidelines-for-use-in-a-major-incident-v2-2020.pdf>
4. Стандарт НАТО АJP-4.10 «Спільна медична доктрина з медичного забезпечення» [Електронний ресурс]: (Редакція В, версія 1, травень 2023) https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/45711/Lubkowski_P_Krygier_J_Sondej_T_et_al_Decision_Support_System_Proposal_for_Medical_Evacuations_in_Military_Operations.pdf
5. Національні запаси на випадок радіологічних та ядерних надзвичайних ситуацій: методичні рекомендації БООЗ, 2023. Інтернет-доступ:

<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/365681/9789240067875-ukr.pdf?sequence=10&isAllowed=y>

6. Butler, W.J., Smith, J.E., Tadlock, M.D. et al. Initial Assessment and Resuscitation of the Battlefield Casualty—an Overview. Curr Trauma Rep 6, 194–206 (2020). <https://doi.org/10.1007/s40719-020-00200-y>
7. Liu GD, Wang N, Wang HM, et al. Military medical research on internal diseases in modern warfare: new concepts, demands, challenges, and opportunities. Mil Med Res. 2021;8(1):20. doi:10.1186/s40779-021-00313-8

Завідувачка кафедри
епідеміології

Т. О. Чумаченко